

Kulturnämnden
Tjänsteskrivelse till Kulturnämnden

Datum:
2019-11-26

Diarienummer:
KTN-2019-0206

Handläggare:
Anna Ehn

Offentlig konst för Ulleråker, allmän platsmark, gestaltungsoppdrag

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att ge konstnären Eija-Liisa Ahtila uppdraget att utföra den konstnärliga gestaltningen för Ulleråker, allmän platsmark, samt

att avsätta 2 000 tkr för den konstnärliga gestaltningen där konstnären Eija-Liisa Ahtila erhåller 1 500 tkr för sitt uppdrag, vilket omfattar konstnärligt arvode och arbete, underkonsulter, material, resor, transport, försäkring, installation och oförutsedda utgifter. Resterande summa avser kringkostnader för montering och markarbeten.

Sammanfattning

Med det omfattande konstprogrammet för Ulleråker som grund planeras och genomförs en rad konstnärliga gestaltningar i Ulleråkerområdet. Byggandet av bostäder skjuts framåt och konsten har därigenom en viktig roll i att aktivera och aktualisera framförallt Hospitalsparksområdet genom en konstnärlig och kulturell prägel.

Konstnären Eija-Liisa Ahtilas konstverk för allmän platsmark Ulleråker planeras stå klart år 2022-2023 . Hennes förslag till gestaltning som aktiverar den södra delen av Hospitalsområdet tar tydligt fasta på platsens historia.

Ärendet

Beredning

Bakgrund

För Ulleråker finns det omfattande konstprogrammet KUR – Konst i Ulleråker. Begreppet KUR relaterar till platsen, tar avstamp i historiken i området och pekar framåt. Underrubriken *Farvatten – droppa, forsa, stänk* relaterar till dricksvattentäkten i området och Fyrisån. Konstprogrammet är ett styrdokument som tar ett konstnärligt helhetsperspektiv kring stadsutvecklingsprojektet. Konstprogrammet ger ett tema och förslag på möjliga platser för konst utifrån stadsutvecklingsområdets ambitioner och övergripande vision. Den offentliga konsten som skapas i området ska enligt konstprogrammet utgå från och inspireras av platsens historia. Under tidigt 1800-tal flyttar delar av stadens sjukhusverksamhet ut till Ulleråker som en önskan att skilja de kroppsligt sjuka lasarettspatienterna från de psykiskt sjuka hospitalspatienterna. Att hospitalsverksamheten lades utanför staden skapade möjligheter att driva hälsofrämjande verksamhet genom utevistelse och trädgårdsodling i enlighet med tidens vårdideal. Hospitalsverksamheten skulle sen prägla utvecklingen av Ulleråkerområdet genom att byggas ut i etapper.

Ulleråkers konstnärliga gestaltningarbete projektleds av konstkonsulten Ann Magnusson. Förutom Eija-Liisa Ahtilas uppdrag har Sara Vide Ericson utfört en förstudie tillsammans med Uppsala folkhögskola, visad på flera platser och dokumenterad i skrift och fotografi. Camille Norment har uppdrag att utföra förstudie och tillfälligt offentligt konstverk för Vattentornet i Lyrikparken, konstnärskollektivet HAKA har just färdigställt sitt arbete med workshops med invånare i Ulleråker och föreningen Asylen, dvs barn till anställda vid Ulleråker mentalsjukhus, Mattias Härenstam arbetar med konstnärlig gestaltning för Tallstråket och Lies-Marie Hoffman arbetar med en gestaltning för platsen väster om Hospitalsanläggningen. Då bostadsbyggandet och övrig projektering i Ulleråker skjuts framåt i tiden för att ge möjlighet att först färdigställa Rosendal blir konsten det som aktiverar Ulleråkerområdet och skapar attraktivitet och aktualitet på platsen. Konsten sätter Ulleråker i fokus och landskapsarkitekter som färdigställt planen för allmän platsmark och grönområden har i detta arbete utgått från konstprogrammet i arbetet. Avdelningen för Offentlig konst har varit del i projektets referensgrupp. Konsten har således en särskilt viktig roll i Ulleråker.

Hur konstverket svarar upp mot konstprogrammet

Konstnären Eija-Liisa Ahtila har tagit tillvara värdeord såsom platsens historia genom att ta upp den svåra frågan kring arv och miljö, vården och omhändertagandets roll för att behandla de patienter som vistats i Ulleråker. Konstprogrammet lyfter också ett helhetsperspektiv med människan i centrum. Ahtila arbetar ofta med att låta betraktaren vara en tydlig del av verket genom att befinna sig mitt i det eller som här, en förutsättning för att bilden ska bli komplett.

Förslaget

Konstverket är en videofilm med titeln "The Memory Within".

Filmen innehåller ett antal kvinnogestalter, som brer ut sina armar mot betraktaren. Gestalterna rör sig tyngdlöst i bilden, mot en bakgrund av först rymden, sedan ovanför en skog och slutligen nere i Ulleråkerområdet med det gamla hospitalets byggnader synliga. Gestalterna rör sig genom luften långsamt för att så komma närmare och närmare, ända ner på marken, se betraktaren i ögonen och öppna sin famn. Gestalterna är av olika etnisk bakgrund utan att vara stereotypa, de gestaltar en variation mer som en representativitet. De är framförallt människor. Frågan som konstnären ställer sig är, hur gestaltas ett föräldraskap utan barnet? När vi som betraktare får ta rollen som barn och erbjudas en öppen famn?

Syftet med konstverket är att hitta en koppling mellan Ulleråkers historia och den verksamhet som pågått där i relation till utvecklingen av den nya stadsdelen Ulleråker. Genom att lyfta fram och belysa olika samhällsfrågor om identitet och människans utveckling som existentiell varelse tillför skissförslaget en djupare dimension till platsen och öppnar upp för reflektion och kontemplation kring vad det är att vara människa. Vi lever i en komplex tid där förmågan att känna empati och omsorg i relation till allt levande och till omvärlden är avgörande för vår framtid.

Vi lär oss att skapa relationer genom erfarenhet. Den eller de personer som tar hand om oss när vi föds är livsviktiga för oss eftersom vi är helt hjälplösa utan dem. Den första relationen kan prägla vårt sätt att relatera till andra människor under hela livet. Det kan påverka vårt sätt att utveckla mönster och ett sätt att relatera till andra människor, som påverkar hur vi formar relationer även i vuxen ålder.

Tanken med förslaget är därför att skapa en plats att vistas på eller besöka för att på ett symboliskt plan belysa vikten av den första relationen med modern, och/eller den första nära relationen, kopplad till vår utveckling som människor och vår förmåga att bygga relationer och känna empati. Förslaget skapar också länkar till de föreställningar och bilder vi redan har genom historiska avbildningar av symbolen för modern t.ex. i form av madonnamålningar och skulpturer och har som ambition att omformulera och problematisera dessa symboler i våra tvärkulturella samhällen.

Eija-Liisa Ahtila har sökt efter länkar mellan den historiska platsen och dagens Ulleråker. Dels genom att låta bilder av platsen vara en del av filmen, dels genom att ta sig an platsens särskilda historia. Vad är arv och vad är miljö? Hur har omhändertagandet sett ut och förändrats genom tiderna inom vården? Det som var omhändertagande då ser vi inte som aktuellt idag. Att öppna sina armar kan både innebära en stor utsatthet men också visa på ett mod att omfamna sin historia och vandra vidare tillsammans med den.

Konstverket kommer att vara ljudlöst. Det visas på en LED-skärm sammansatt av flera moduler till storleken c:a 5x3 meter vilken placeras c:a en meter upp ovanför marken. Filmen är en loop om 6-8 minuter. Platsen föreslås vara i den södra delen av Hospitalsträdgårdsområdet där en platsbildning anläggs i samarbete med stadsbyggnadsförvaltningen med bänkar att sitta på för att erbjuda en lugn plats att sitta ner på och betrakta konstverket. Eija-Liisa Ahtila är född i Hämeenlinna, en av Uppsala kommuns vänorter. Där finns i parken Aulanko nature park en skulptur placerad i en uthuggen nisch i berget, ett för sin tid vanligt sätt att presentera konst utomhus. Konstverkets placering i anslutning till en sittplats i slänten i Hospitalsområdet har inspirerats av konstnärens minne av konstverket i Aulanko-parken.

Livslängden på skärmen beräknas till 7-10 år. Därefter kan filmen visas antingen på samma plats igen på en ny skärm eller så kan den visas på annan valfri plats inomhus eller utomhus i Ulleråker.

Särskilda förutsättningar

I Ulleråkers konstprogram finns uttalat målet att låta historien ta gestalt genom konsten. De konstnärliga gestaltningarna ska också omfatta en variation i uttryck, innehåll och teknik. Eija-Liisa Ahtilas videoverk innebär att ytterligare en konstnärlig teknik tillförs området. Konstverket ger också möjlighet till att tillskapa ytterligare en mötesplats.

Dialog med invånare

Intervjuer, konstnärligt undersökande förstudiearbete samt konstnärliga workshops genomsyras av ett lyssnande och ett tillvaratagande av invånarnas åsikter, både de som bor i området och de som på annat sätt har varit eller är verksamma på platsen. Allt insamlat material kommer konstnärerna tillhanda i skiss-skedet för att, i de konstnärliga gestaltningarna såsom den föreliggande i detta ärende, omsättas i konst. Invånare har efterlyst bland annat mötesplatser och ett omhändertagande av platsen och historien. Samråd har även först med de landskapsarkitekter som har i uppdrag att gestalta parkområdet samt stadsarkitekten och Ulleråkers projektledningsgrupp inom stadsbyggnadsförvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturnämnden har i detaljerad investeringsbudget 2019-2023 totalt avsatt 1480 tkr i budget för konst på allmän platsmark (Eija-Liisa Ahtila). Nu föreslås nämnden att godkänna en utökad budget till 2 000 tkr där konstnären erhåller 1 500 tkr. Utökningen beror av ökade anläggningskostnader i utomhusmiljö. Utöver denna summa har konstnären för sitt skissuppdrag erhållit ett arvode om 80 tkr.

Kostnaderna ryms inom kulturnämndens investeringsbudget för offentlig konst.

Beslutsunderlag

1. Tjänsteskrivelse 2019-11-26
2. Skisser
3. Cv
4. Karta
5. budget

Kulturnämnden

Sten Bernhardsson
Kulturdirektör

Kulturnämnden
Offentlig konst för Ulleråker, allmän platsmark Bilaga 2

Datum:
2019-11-26

Diarienummer:
KTN-2019-0206-1

Handläggare:
Anna Ehn

Om konstnären

Eija-Liisa Ahtila

Eila-Liisa Ahtila, född 1959 i Hameenlinna, Finland har sin konstnärliga verksamhet i Helsingfors. Ahtila har sin konstnärliga utbildning från Independent Art School Helsinki Finland, London College of Printing UK, American Film Institute USA och UCLA Certificate Program Multimedia Studies USA.

Ahtila har etablerat sig som en av de mest erkända konstnärerna på den internationella konstscenen med ett flertal utmärkelser och priser de senaste tre decennierna. Hon arbetar främst med filmiska installationer i såväl inomhusmiljö som utomhusmiljö.

Hennes konstnärskap kretsar kring berättelser, som lyfter såväl kulturella som existentiella frågor. Ofta är den enskilda människan i centrum i förhållande till den omgivande världen.

Länk till fullständig CV: https://crystaleye.fi/eija-liisa_ahtila/biography-cv

Länk till hemsidan med projekt: https://crystaleye.fi/eija-liisa_ahtila

Hennes verk har visats över världens alla kontinenter såsom:

Guggenheim, Bilbao; Tate Modern, London, UK; The Museum of Modern Art, New York; Kiasma - Museum of Contemporary Art, Helsinki, Finland; Moderna Museet, Stockholm, Sweden; Jeu de Paume, Paris, France; K21, Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf, Germany; Dallas Museum of Art, Texas; Dundee Contemporary Arts, Scotland; Kunsthalle Zurich, Switzerland; National Gallery of Canada, Ottawa; Neu National Gallery, Berlin, Germany; Museum of Contemporary Art, Chicago, Illinois; Australian Centre for the Moving Image; Melbourne, Australia; Museo de Arte Contemporáneo, A Coruña, Spain; Tokyo Opera City Art Gallery, Tokyo, Japan; Carré d'Art – Musée d'art contemporain de Nîmes, France; Serlachius Museum, Mänttä, Finland; Oi Futuro, Rio de Janeiro, Brazil; Museo del Palacio de Bellas Artes, Mexico City, Mexico; Albright Knox Art Gallery, Buffalo, New York; The Israel Museum, Jerusalem, Israel; Parasol Unit, London, UK; DHC/ART Fondation pour l'art contemporain, Montreal, Canada.

Hon har deltagit vid flertalet internationella konstscener såsom: Venice Biennale (2005 and 1999); Documenta 11 (2002), Manifesta (1998), Bienal de São Paulo (2008) and will be part of the upcoming Sydney Biennial (2018 and 2002). Her works have also been included in numerous international group exhibitions at SFMoMA, San Francisco, California; Centre Pompidou, Paris, France; Hirshhorn Museum and Sculpture Garden, Washington DC; National Center for Contemporary Arts, Moscow, Russia; National Museum of Art, Osaka, Japan; La Caixa Forum, Barcelona, Spain; Garage Museum of Contemporary Art; S.M.A.K., the Municipal Museum of Contemporary Art – Ghent, Belgium; MIT List Visual Arts Center - Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts; Stedelijk Museum, Amsterdam, The Netherlands; Hamburger Bahnhof, Berlin, Germany; MOCA - Museum of Contemporary Art, Los Angeles, California; Mori Art Museum, Tokyo, Japan; National Gallery of Victoria, Melbourne, Australia; Zentrum für Kunst und Medientechnologie, Karlsruhe, Germany, among others.

Kulturnämnden
Offentlig konst för Ulleråker, allmän platsmark

Datum:
2019-11-26

Diarienummer:
KTN-2019-0206-1

Handläggare:
Anna Ehn

Budgetkalkyl

Budgetkalkylen arbetas fram i samråd med projektledare från avdelningen offentlig konst och ska lämnas in tillsammans med skissförslaget. Budgetkalkylen ska bygga på dagsaktuella offerter. Kostnaderna specificeras exklusive moms.

Konstnärsbudget	Kostnad	
Konstnärens ersättning, idé	225 000 kr	
Konstnärens ersättning, utförande/arbete 600kr/h	100 000 kr (Ca 166 timmar)	
Kostnader för eventuella medarbetare, konsulter eller underleverantörer	530 000 kr	Offert finns
Materialkostnad och framställning (inklusive ev. teknisk utrustning)	550 000 kr	Offert finns
Erforderliga försäkringar fram till godkänd slutbesiktning	13 375 kr	
Transportkostnader	30 000 kr	Offert finns
Resor och logi	20 000 kr	Offert finns
Oförutsedda kostnader	31 625 kr	
Kringkostnader montering och anläggning	Ligger utanför konstnärsbudget 500 000 kr	
Totalkostnad konstnärens budget	1 500 000 kr	